

Imperiet och mängdens möjlighet till motstånd

En idéanalys av Hardt och Negris teorier och idéer inom den
globala rättviserörelsen

Carolina Jacobson
Malin Pahlmblad

Abstract

Böckerna *Imperiet* (2000) och *Multitude* (2004), skrivna av Michael Hardt och Antonio Negri, har skapat stor debatt i politiska sammanhang, i synnerhet inom den globala rättviserörelsen. I böckerna presenteras en teori som beskriver den nya världsordning som vi idag lever i. Hardt och Negri anser att världens medborgare – mängden – lever under en ny global självständig politisk enhet som de kallar för imperiet. De menar att nationalstaternas suveränitet har kringkurits av de trans- och övernationella institutioner och organisationer som vi ser i dagens globaliserade värld och deras suveränitet har således övergått till imperiet.

Man kan se referenser till Hardt och Negris teorier i delar av den globala rättviserörelsen, där begrepp som imperiet och mängden förekommer. Samtidigt har influenserna även gått i motsatt riktning. Hardt och Negris teorier har blivit påverkade av den globala rörelsen, då de bland annat explicit refererar till olika organisationer i sina diskussioner om motstånd. Hardt och Negris två verk blir därför inte bara en beskrivning av den globala rättviserörelsen utan även en del av det motstånd som de försöker förklara och uppmuntra.

Nyckelord: Multitude, Imperiet, Michael Hardt, Antonio Negri, Den globala rättviserörelsen

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte.....	1
1.2	Metod.....	2
1.3	Material.....	3
1.4	Teori.....	4
2	Delar i den nya världsordningen.....	5
2.1	Demokratis yn- hur fungerar världen?	5
2.2	Vad är imperiet?	5
2.3	Makt i imperiet	6
2.4	Nationalstaten och dess suveränitet	6
2.5	Krig och konflikter i imperiet	7
2.6	Biomakt	8
2.7	Bioproduktivitet.....	8
2.8	Multitude- mängden.....	8
2.9	Common- allmänningen.....	9
3	Framväxten av imperiet.....	11
3.1	Från imperialism till imperium.....	11
3.2	Från fordism till postfordism.....	11
3.3	Från modernism till postmodernism.....	12
3.4	Från disciplin till kontrollsamhälle	13
3.5	Från formell till reell underordning.....	13
3.6	Arbetskraftens organisering - det globala proletariatet.....	14
4	Motstånd.....	15
4.1	Magna Carta- recept.....	15
5	Den globala rättviserörelsen.....	17
5.1	Genua-undersökningen.....	17
5.2	Vad är nytt med dagens globala rättviserörelse?.....	17

5.3	Teorier om sociala rörelser	18
6	Organisationer.....	19
6.1	Globalisering underifrån: "Vi tror inte på staten och parlamentet som en fruktbar arena för klasskamp"	19
6.1.1	Kapitalet och egendom.....	19
6.1.2	Multitude.....	20
6.1.3	Den globala ordningen – FN	20
6.1.4	Globala rättviserörelser	20
6.1.5	Nationalstaten.....	21
6.2	De vita overallerna: "Ut ur gettot, in i myllret - den nya italienska autonoma rörelsen"	21
6.3	Zapatisterna	23
6.3.1	Zapatisternas världsbild.....	23
7	Analys.....	25
8	Referenser.....	28

1 Inledning

Michael Hardt och Antonio Negri har skrivit två böcker, *Imperiet* (2000, svensk översättning; 2003) och *Multitude* (2004), som har blivit omtalade i politiska sammanhang, i synnerhet inom den globala rättviserörelsen. Många anser att dessa böcker ger ett nytt perspektiv och en ny förklaring till hur exploateringen av dagens arbetskraft förhåller sig. Båda författarna anser sig själva vara kommunister och ser sina två verk som verktyg för att kunna förändra den rådande världsordningen och göra demokratin reell och välförankrad för hela det globala samhället.

Michael Hardt (född 1960) är professor i litteratur och romanska språk vid Duke University i USA. Hans intresse gäller främst fransk och italiensk samhällsfilosofi. Antonio Negri (född 1933) har varit professor i statsvetenskap vid universitet i Padua och Paris. Antonio Negri har varit intellektuellt tongivande inom den autonoma vänsterrörelsen i Italien sedan 1970-talet. Negri arresterades 1979 för påstådda kopplingar till terroristorganisationen Röda Brigaderna, som 1978 hade kidnappat och mördat Italiens premiärminister Aldo Moro. Ingen länk mellan Negri och de Röda Brigaderna kunde bevisas och åtalet lades ner. Negri dömdes dock till 30 års fängelse för att han var ”moraliskt ansvarig” för våldsamma handlingar mot staten på grund av hans politiska skrifter. Negri flydde till Frankrike, där han stannade i 14 år. Han återvände till Italien 1997 för att sitta av resten av sitt straff (wikipedia).

1.1 Syfte

Globaliseringen anses idag som företeelse att vara en självklar del av vår vardag. Med globalisering menar vi i denna uppsats framväxten av transnationella företag, skapandet av övernationella institutioner, som WTO och FN, världsmarknadens utbredning och informations- och kommunikationsteknologins frammarsch (Grugel 2002 s.116).

Under de senaste åren har den globala rättviserörelsen gjort sig hörd genom åtskilliga protestaktioner och demonstrationer mot olika aspekter av globaliseringen. Nu senast i december 2005 var det massdemonstrationer i flera dagar i och med WTO-mötet i Hong Kong och grupper från hela världen samlades för att demonstrera för en rättvisare global ekonomisk politik. Demonstrationerna utgjordes av en mängd olika organisationer och individer som trots sina skillnader lyckades förenas under en och samma paroll. Företeelser som dessa väcker frågor om vad som är drivande bakom att människor mobiliserar sig för att visa sitt missnöje med globaliseringens baksidor.

Den 20 oktober 2005 visade SVT en dokumentär om Antonio Negri och hans koppling till den globala rättviserörelsen. Den väckte vårt intresse att fördjupa våra kunskaper om vad som är den drivande faktorn bakom denna globala rörelse. Hardt

och Negris böcker har blivit omnämnda som 2000-talets kommunistiska manifest och de har med sin nyskapande teori skapat debatt kring begreppet globalisering. Hardt och Negri anser att vi lever i en ny världsordning och böckernas syfte är att beskriva denna. Syftet med vår uppsats är att undersöka huruvida den globala rättviserörelsens världsbild och syn på motstånd påminner om Hardt och Negris teorier.

Vår frågeställning är: Finns det likheter mellan Hardt och Negris teorier och de idéer som genomströmmar den globala rättviserörelsen?

Syftet med uppsatsen är inte att diskutera graden av sanningsmässighet i Hardt och Negris teorier eller kritiskt granska dessa teorier. Vi vill därmed inte pröva deras teorier utan endast använda dessa för att kartlägga i vilken grad deras resonemang stämmer överrens med den globala rättviserörelsens perspektiv på världsordningen.

1.2 Metod

Vår metod är att göra en beskrivande idéanalys av Michael Hardt och Antonio Negris böcker *Imperiet* och *Multitude*. Detta gör vi för att det passar vår undersökning, eftersom syftet är att återspegla deras resonemang och inte kritisera dem. Vi använder oss av dimensioner som analysredskap av utvalda delar av texterna. Med dimensioner menar vi olika aspekter av Hardt och Negris teorier och motsvarande aspekter inom den globala rättviserörelsen, såsom synen på nationalstaten och motståndets organisering.

Vår uppsats är uppdelad i tre delar. Den första delen består av det vi har ansett vara de viktigaste resonemangen i Hardt och Negris böcker *Imperiet* och *Multitude*. Vi har försökt ta ut de viktigaste tankegångar i deras teorier för att få en överblick av deras resonemang. Den avgränsningen vi har gjort tycker vi har varit tillräckligt omfattande för att kunna urskilja om det finns ett samband mellan deras teorier och den globala rättviserörelsens idéer. Det vi har fokuserat på i deras teorier har varit att beskriva deras syn på världsordningen och de viktigaste begreppen de använder. Eftersom vårt syfte är att koppla deras teorier till den globala rättviserörelsen har vi även fokuserat på deras syn på hur människor kan organisera sitt motstånd mot makten.

Den andra delen behandlar den globala rättviserörelsen. Den är uppdelad i två delar; en generell undersökning av rörelsens struktur och som politisk företeelse och en mer specifik del där vi tar upp tre organisationer som är en del av den globala rörelsen. I den generella delen har vi till största del utgått från artiklar skrivna av Magnus Wennerhag om utvecklingen av den globala rättviserörelsen. Magnus Wennerhag är doktorand vid Sociologiska institutionen vid Lunds universitet. Han forskar om sociala rörelser och var en av de svenska översättarna till *Imperiet*. Wennerhag kopplar i sina teorier ihop rörelsens struktur med Hardt och Negris teorier. I den andra delen beskriver vi tre organisationer som är en del av den globala rörelsen; Globalisering Underifrån, De vita overallerna och Zapatista-rörelsen i Mexiko. Eftersom den globala rättviserörelsen ofta kallas "en rörelse av rörelser" är det svårt att hitta helt homogena karaktärsdrag för rörelsen i helhet. De tre organisationerna har gemensamt att de utgår från ett underifrånperspektiv, det vill säga att de anser att den globala demokratin måste komma underifrån. Zapatisternas "intergalaktiska möte" i

Mexiko 1996 har setts som föregångare till de sociala forumen och Hardt och Negri nämner dem som ett explicit exempel på hur man kan organisera motstånd. Både De vita overallerna och Globalisering underifrån har varit deltagande vid de internationella sociala forumen och har tydliga referenser till Hardt och Negris teorier i sina publikationer.

Vi är medvetna om att influenserna kan ha gått i båda riktningar. Därmed är det svårt att urskilja i vilken omfattning Negri och Hardt och rörelsen har påverkat varandra. Den här undersökningen ämnar framförallt ”ta tempen” på synsätten inom den globala rättviserörelsen som Hardt och Negri är delaktiga i. Den globala rättviserörelsen har haft många beteckningar, bland annat anti-globaliseringsrörelsen som kanske är det mest välkända. Anledningen till att vi använder oss av begreppet ”den globala rättviserörelsen” är att det, enligt Magnus Wennerhag, är den benämning som aktivisterna själva helst använder.

1.3 Material

I *Imperiet*, som publicerades 2000, ger författarna en beskrivning av den nya världsordningen och orsakerna bakom den nya världsordningens framväxt. Ett av de grundläggande teman i Hardt och Negris teorier är att individen har möjlighet att påverka den politiska ordningen. *Multitude* är mer pragmatisk i sin karaktär än *Imperiet* då den tar upp flera konkreta exempel på hur människor gör motstånd på ett konstruktivt sätt. Hardt och Negris teorier är eklektiska, det vill säga de hämtar inspiration från en mängd tidigare politiska tänkare och filosofer, såsom Marx, Spinoza och Foucault. I den här undersökningen har det inte funnits utrymme att fördjupa dessa tänkares resonemang. Vi har endast refererat till dessa tänkare när Hardt och Negri explicit har utgått från deras teoretiska resonemang. Utöver *Imperiet* och *Multitude* har vi använt oss av artiklar och böcker som har diskuterat de delar av Hardt och Negris teorier som vi har valt att fokusera på. Vi har utöver detta material träffat och intervjuat Magnus Wennerhag för att få hjälp med att utreda vissa begrepp och teorier.

Det som har varit svårt med att hitta material till den andra delen hör samman med den globala rättviserörelsens struktur. Eftersom den är så pass mångfacetterad och hybrid och bygger på att låta så många olika röster komma till tals som möjligt är det svårt att hitta material som kan representera rörelsen och de enskilda organisationerna som helhet. Vi har använt oss av Erik Wijks bok *Göteborgskravallerna* där han har sammanställt material från olika rörelser angående varför EU toppmötet i Göteborg lockade så många utomparlamentariska grupper. Utöver denna har vi till största del använt oss av nätbaserade tidningar, som socialism.nu och Yelah. I delen om Zapatiströrelsen har vi till stor del använt oss av en kommuniké skriven av Subcomandante Marcos från juli 2005, där han beskriver rörelsens världsbild och syftet med deras kamp.

1.4 Teori

I samband med att *Multitude* publicerades 2004 presenterade Hardt och Negri sina teoretiska resonemang i World Economic Forums tidning. Vi presenterar här en övergripande sammanfattning av deras teori:

Vi föreställer oss detta Imperium som en nätverksmakt, som inte har något enkelt center, utan snarare en rad makter, som måste förhandla med varandra. Vår hypotes är att detta Imperium är en framväxande tendens, och att det för makthavarna är den endaste formen som de existerande globala hierarkierna och den nuvarande ordningen kan hållas fast inom. När vi hävdar att denna nya imperiala maktform växer fram, måste vi betona att detta inte betyder att nationalstaterna inte längre skulle vara viktiga. Diskussionen om den globala makten hamnar allt för ofta i ett antingen/eller-missförstånd: ena personen säger eftersom globala maktstrukturer håller på att växa fram, är nationalstaterna inte längre viktiga. Den andra säger, att eftersom nationalstaterna fortfarande är viktiga, finns det ingen global maktstruktur. Målet med vårt begrepp Imperiet är istället att erkänna att nationalstaterna fortfarande innehar makt (några mer än andra självklart), men att de idag har en tendens att agera inom en ny form av global suveränitet, som tillsammans med nationalstaterna innefattar olika andra maktfulla aktörer, inklusive företag och övernationella institutioner (Hardt – Negri, 2004b).

2 Delar i den nya världsordningen

2.1 Demokratisyn- hur fungerar världen?

Enligt författarna har den nuvarande formen av demokrati spelat ut sin roll. Demokratin måste omdefinieras för att kunna överleva eftersom miljön den verkar i så radikalt håller på att förändras (Hardt – Negri 2004a s.328)

Negri och Hardt anser att imperialismen inte längre är någon reell företeelse som kan beskriva världsordningen. Den åsikten grundar sig i att det inte finns någon nationalstat som enhetligt kan handla som en suverän makt och kontrollera den globala ordningen. Den suveränitet som är en realitet idag är imperiet. I likhet med det romerska riket pågår ett konstant samarbete mellan den så kallade ”monarkin” och ”aristokratin” inom imperiet. Författarna hävdar därmed att USA, den ledande supermakten, inte kan agera som en självständig monark och på egen hand sätta villkoren för den globala dagordningen oberoende dess finansiella, militära eller politiska kapacitet. Det är snarare genom samarbete mellan de dominerande makterna som spelreglerna bestäms och klargörs. Dagens imperiala suveränitet föreskrivs av de ledande makterna som agerar på den globala arenan. Aristokratin definierar författarna som de multinationella företagen och de övernationella institutionerna. Författarnas hypotes är att detta imperium måste ses som en framväxande tendens och att det är endast inom dess ramar som de globala hierarkierna och den globala ordningen fastställs (Hardt – Negri, 2004b).

2.2 Vad är imperiet?

I sin bok *Imperiet* vill författarna utforska hur dagens värld är uppbyggd (Fillion 2005 s. 48). De vill göra de förändringar som världen genomgår förståeliga och lägger tyngdpunkten på att beskriva vår nya världsordning – imperiet – för att mängden – världsmedborgarna – sedan ska kunna göra motstånd mot denna. De anser att det är nödvändigt då många andra teoretiker har misslyckats med att beskriva dagens värld på ett korrekt sätt.

Med imperiet menar Hardt och Negri den nya världsordning vi lever i. I denna nya världsordning har nationalstaternas suveränitet (inom den militära sfären, penningssfären, och de kulturella, lingvistiska och politiska sfärerna) förflyttats till en högre politisk enhet/självständighet – det vill säga imperiet. Imperiet ska inte jämföras med nationalstaterna – imperiet är inte en ”global nationalstat”. Man ska inte heller förstå det som att imperiet symboliserar USA. USA har visserligen en privilegierad position inom imperiet men är inte den enda maktutövaren (Negri on Negri 2004 s. 59-60). Imperiet innefattar både nationalstater och ”övernationella organismer som är förenade under en gemensam maktlogik” såsom FN, IMF och Världsbanken (Pomper

2005 s. 16). Imperiet är ingen upprepning av moderna imperialismen utan är en helt ny styrandeform, en ny maktregim och regulator (Hardt – Negri 2000 s. 131).

Hardt och Negri karaktäriserar imperiet genom fyra kännetecken: för det första karaktäriseras imperiet av avsaknaden av gränser. Imperiets makt och välde begränsas inte av territoriella gränser. För det andra har imperiet, ur sitt eget perspektiv, inga temporala gränser, det vill säga imperiet presenterar sin makt och sitt system som det sätt på vilket världen alltid kommer att vara uppbyggd. För det tredje verkar imperiets makt på alla nivåer i den sociala ordningen. Imperiet inte bara *hanterar* territorium och befolkningar, utan *skapar* även den värld vi bor i och försöker helt och hållet styra över den mänskliga naturen. Slutligen karaktäriseras imperiet av att det bygger på en evig och universell fred, trots att det i praktiken har präglats av konflikter (Hardt – Negri 2003 s. 14). Den gamla världsordningen (med nationalstater) ledde till imperialistiska krig och konflikter mellan stormakter, men kriget inom imperiet har istället en karaktär av polisingripande utförda för att återställa den ”moraliska ordningen” (Gustavsson 2004 s. 212).

2.3 Makt i imperiet

Mängden styrs i imperiet av inre medel, till exempel i produktionen och genom kulturen. I och med sitt avterritorialiserade autonoma tillstånd har dock mängden potentialen att omvandlas till en absolut demokratisk makt. Det är imperiets främsta uppgift att hindra detta från att hända eftersom det skulle innebära slutet för den kapitalistiska dominansen över produktionen. Eftersom imperiet är beroende av mängdens produktiva krafter kan inte dessa krafter helt förstöras, utan måste enbart hållas under kontroll (Hardt – Negri 2001 s. 54-55).

2.4 Nationalstaten och dess suveränitet

Hardt och Negri anser att nationalstaternas suveräna tid är över, denna suveränitet och makten över världens territorier och befolkningar tillhör nu istället imperiet. Författarna menar att det inte finns någon anledning att se tillbaka på nationalstaterna med nostalgi eller sträva efter en värld där deras suveränitet återigen kommer att vara i fokus. Globaliseringen och imperiet är ett faktum och det finns ingen återvändo till den föregående världsordningen. Det ska inte tolkas som att staten helt har upplösts, dess roll har bara förändrats (Arvidsson 2001 s. 25). Nationalstaten är framförallt av juridisk och ekonomisk struktur. I dagens globaliserade värld kringskärs dessa strukturer i och med globala juridiska och ekonomiska organ som IMF och WTO. Även fast nationalstaterna i formell bemärkelse är suveräna i relation till dessa organisationer kan de utsättas för sanktionsmekanismer från inter- och övernationella organ, såsom ovanstående, som i praktiken sätter suveräniteten ur spel (Wennerhag ännu ej publicerad). Nationalstatens nedgång ska ses som en strukturell och

oåterkallelig process (Hardt – Negri 2001 s 48). Författarna anser vidare att nationalstatens styre har minskat sitt inflytande till följd av att kapitalismen har exploaterat alla nu möjliga rumsliga ytor och vad som återstår är en kapitalackumulation av det sociala livet med folks idéer och relationer. Tidigare byggde kapitalismen på en formell underordning genom att ständigt underlägga sig nya länder för att kunna maximera de ekonomiska vinsterna och introducera fler länder till markandsekonomin logik. Istället ger kapitalismen nu upphov till en reell underordning då den genomsyrar alla aspekter av livet för att kunna ackumulera (Samuelsson 2002).

Nationalstaternas suveränitet har som sagt även minskat till följd av det finansie lla kapitalets press på nationell politik. Ur många aspekter rör sig finanskapitalet friktionsfritt världen över och passerar tidigare reglerade områden för handel och produktion. Den trenden har gjort kapitalet väl förankrat världen över i och med att produktionskedjorna intensifierats. Författarna anser att nationalstaterna tänjer på tidigare reglerade områden genom att avreglera, privatisera och öppna upp gränser för utländskt kapital, vilket ligger väl till hands för det internationella kapitalet. Världsbanken och IMF s stärkta ställning i världspolitiken kan sättas i relation till den ekonomiska utvecklingen (Samuelsson 2002).

2.5 Krig och konflikter i imperiet

Imperiet påverkar alla aspekter av det vardagliga livet. Författarna exemplifierar det resonemanget med hur händelserna den 11e september har gett upphov till ett permanent krigstillstånd för att åstadkomma fred, grundläggande rättigheter och demokrati (Hardt – Negri 2004a s.17). Det permanenta krigstillståndet har i realiteten inneburit en konstant aktiv roll för USA att förhindra krig, vilket underminerat länders suveränitet och nationella gränsers betydelse (Hardt – Negri 2004a s. 20). Fienden har blivit konstant närvarande och hotfull i och med dess diffusa organisering och värdemässiga utmaning. Författarna anser att imperiet fungerar som en polisiär makt eftersom nationalstaten på egen hand har spelat ut sin roll. I krigssammanhang utgör inte heller USA uteslutande imperiet men staten innehar en viktig position i nätverket eftersom den besitter en betydelsefull ekonomisk och militär makt. Författarna anser att vad de kapitalistiska krafterna bakom imperiet vill åstadkomma genom sina polisiära ingrepp är att påverka medborgare att bete sig och leva sina liv på ett visst sätt. För att kapitalackumulationen ska kunna hållas konstant krävs en miljö av fred och frihet (Samuelsson 2002). Krig har enligt författarna inbyggda negativa och destruktiva effekter. Imperiet vill, lite förenklat inte förstöra för framtida marknader och konsumenter och det vill behålla den globala maktordningen. Världspolitiken har dock kommit att domineras av det globala kriget mot terrorism som USA förklarade efter den 11e september. Tidigare förklarades krig mellan suveräna stater men i dagsläget har imperiet lett till att krig förs av icke-statliga aktörer inom denna kapitalistiska suveränitetsform. Författarna hävdar att det permanenta krigstillståndet och undantagstillståndet har underminerat folkrätten, civilrätten och till yttersta delen även demokratins själva natur (Wennerhag 2005).

2.6 Biomakt

I *Imperiet* och *Multitude* använder sig författarna av termerna *biomakt* och *bioproduktivitet* för att förklara drivmekanismerna bakom staters agerande och drivkrafterna bakom produktionen av kapital. Dessa begrepp har sitt ursprung hos Michael Foucaults termologi. Enkelt uttryckt så anser författarna att biomakt är den formen av makt som stater innehar när de har tillgång till kärnvapen, det vill säga möjligheten att orsaka massförstörelse. Biomakt innebär att militära stater besitter makten att kontrollera livet för medborgare både inom den egna domänen och externt. Medlet för den kontrollen är massförstörelsevapen, vilket främst ingår i USA: s unilaterala roll på den globala arenan som den enda reella supermakten. I den moderna staten har krig ansetts vara ett nödvändigt inslag för att åstadkomma konstruktiva förändringar och upprätthålla en social ordning. Genom den tekniska utvecklingen har vapen tillskrivits en annan betydelse då den kan förorsaka en global massförstörelse. Krig har blivit absolut ur den aspekten att den kontrollerar allt socialt liv. Den suveräna supermakten står ur det perspektivet över mänskligheten genom sin biomakt (Hardt – Negri 2004a s.18-19).

2.7 Bioproduktivitet

Den andra termen är *bioproduktivitet*, vilken författarna anser kan förklara den nya produktionsformen för varor. Idag karaktäriseras arbete av en immateriell produktion av känslor, idéer och kunskaper. Den immateriella arbetskraften formar inte bara samhället utan skapar även sociala relationer, vilket ger arbetskraften den distinkta karaktären av att vara bioproduktiv. I och med att den immateriella arbetskraften producerar former för socialt liv påverkar den även de politiska, kulturella och sociala sfärerna förutom den ekonomiska (Hardt – Negri 2004a s. 101). Författarna anser att förmågan hos den immateriella arbetskraften att vara bioproduktiv ger upphov till att skapa och återskapa nya subjekt i samhället (Hardt – Negri 2004a s. 66).

2.8 Multitude- mängden

I *Imperiet* och *Multitude* använder sig författarna av begreppet *mängden* för att namnge den sammansättningen av individer som blir påverkade av den nya världsordningen. Författarna anser att mängden kan uttrycka sig i en gemensam vilja och kraft för en demokratisk förbättring på global nivå (Hardt – Negri 2004a s. 99-100). Författarna ser globala rättviserörelser som symtom på hur människor kan förenas under en paroll trots skilda politiska åsikter och erfarenheter (Hardt – Negri 2004a s.353). Författarna menar på att möjligheterna till att påverka den ojämna maktbalansen på den globala arenan kan ligga hos

mängden i den bemärkelsen att de kan representera den kulturella och politiska mångfalden i ett gemensamt politiskt verktyg (Hardt – Negri 2004a s. 101-102).

Sedan nationalstaten har förlorat sin traditionella roll som beskyddare och kontrollant över sina medborgare, liksom sitt monopol på våldsutövande har statens makt fragmenterats och i det vakuum som fortfarande råder, tills den nya världsordningen är väletablerad, finns möjligheter för mängden att påverka den demokratiska utvecklingen och göra demokratin välförankrad. De förändrade arbetsförhållandena som genomsyrar samhällets utveckling generellt kommer på så vis till fördel för organiseringen av mängden. Det ställs större krav från kapitalet att arbetskraft ska vara självständig, kritiskt granskade, intellektuellt produktiv, social, mobil och flexibel (Hardt – Negri 2004a s. 200-202). Författarna anser att det måste uppfinnas nya politiska institutioner för att medborgare ska kunna bli rättvist representerade globalt (Hardt – Negri 2004a s. 238). Dilemmat eller utmaningen för författarna är hur demokratin ska förnyas och utvecklas för att kunna etableras på en global nivå (Hardt – Negri 2004a s. 238). Författarna anser att varken de juridiska, politiska eller ekonomiska institutionerna är tillräckligt demokratiska för att kunna representera sina medborgare. Författarna är starkt kritiska till hur världens länder är representerade i FN, liksom begränsningarna hos sanningskommissioner och internationella domstolar och till hur världsbanken inte lyckas föra en rättvis ekonomisk politik (Hardt – Negri 2004a s. 271-272). De efterlyser istället behovet av andra institutioner som i större utsträckning kan föra den politik som nationalstaterna tidigare hade som sin unika uppgift. Sedan nationalstaterna har förlorat sin styrka till förmån för starkare ekonomiska och kapitalistiska intressen, vilka spänner över ett brett spektra av samhällen världen över, så ligger möjligheterna att kräva en alternativ maktfördelning hos mängden (Hardt – Negri 2004a s. 312).

2.9 Common- allmänningen

Författarna använder sig av begreppet *allmänningen* för att förklara var det finns utrymme för folket eller mängden att agera och interagera med varandra. Allmänningen kan ses som en gemensam sfär som är obunden till det privata eller offentliga. Exempelvis är Internet en sådan sfär där individer kan kommunicera med varandra och utbyta information och kunskap med varandra.

Författarna anser att den klassiska definitionen mellan det privata och allmänna inte längre omfattar alla aspekter av samhället (Hardt – Negri 2004a s. 206-207). Innebörden av det privata är typiskt att alla ägodelar, subjektiva som materiella ägs av den egna individen. Den klassiska definitionen av det allmänna skiljer på vad som omfattar staten, statlig kontroll och mellan vad som tillhör och sköts gemensamt. Författarna anser att allmänningen omfattar all allmän egendom, både immateriell, det vill säga intellektuell, såsom materiell.

Förutom den juridiska aspekten kan även allmänningen ses som en social enhet som producerar gemensamma språk, symboler, idéer och relationer genom ömsesidiga mekanismer såsom kommunikation. Författarna anser att

bioproduktiviten är nära knutet till allmänningen eftersom i den gemensamma sfären, som Internet skapas relationer, känslor och idéer mellan individer. Författarna menar att den sociala och ekonomiska verksamheten är nära sammankopplat till den gemensamma sfären, allmänningen (Hardt – Negri 2004a s. 197).

3 Framväxten av imperiet

En stor del av *Imperiet* behandlar övergången från de moderna nationalstaternas epok till imperiet. De övergångar som behandlas sträcker sig från 1800-talets slut fram till idag. Hardt och Negri menar att bland annat produktionsordningen, arbetets karaktär och därmed arbetarnas levnadsomständigheter har ändrats. Det är viktigt att förstå på vilket sätt imperiet har vuxit fram för att kunna se skillnaden mellan den epok vi har lämnat och den vi befinner oss i nu. På så sätt får man en tydligare bild av Hardt och Negris syn på den nya världsordningen – på imperiet.

3.1 Från imperialism till imperium

Under modernismen konstruerade de europeiska makterna imperialismen. Med ”imperiet” menar författarna något helt annat än ”imperialism” (Hardt – Negri 2003 s. 12). Skillnaden mellan imperialism och imperiet grundar sig i skillnaden mellan de moderna nationalstaternas expansionism och imperialistiska expansionsformer och den demokratiska republikens expansiva tendens (imperiet måste betraktas som en universell republik). Skillnaden däremellan är att imperiet är inkluderande och inte exklusiv, det vill säga imperiet annekterar eller förstör inte de makter det träffar på (som imperialismerna gjorde) när det expanderar, utan öppnar sig för dem och inkluderar dem i nätverket. Författarna medger att detta imperiets expansiva moment har, liksom imperialismen, varit konfliktfyllt, men fasthåller att skillnaden mellan begreppen kvarstår. Återigen betonar de att det i imperiets grund finns en tanke om fred, till skillnad från modernismens och nationalstaternas tid (Hardt – Negri 2003 s. 146-147). De gamla kolonialkrigen motiverades av nationella ekonomiska intressen, medan krig idag rättfärdigas av att man anser sig upprätthålla universella moraliska värden (Gustavsson 2004 s. 212).

3.2 Från fordism till postfordism

Begreppet fordism anspelar på kombinationen av massproduktion – som blev möjligt i och med det löpande bandet – och masskonsumtion. I och med det löpande bandet förändrades produktionen och arbetarnas roll dramatiskt (Gustavsson 2004 s. 197-198).

En central tes i Hardt och Negri teorier är att kapitalet hela tiden lär sig av arbetarnas motstånd och ändrar form för att kunna fortsätta kontrollera dem. Således var fordismen ett svar på arbetarrörelsens motstånd. Arbetet delades därför under

1920- och 1930- talen upp i enkla moment vid det löpande bandet. På detta sätt var kapitalet inte längre beroende av politiska yrkesarbetare utan kunde anställa vem som helst. I och med att arbetet styckades upp och man skilde arbetet från arbetarnas yrkesskicklighet, var det nu ledningen som stod för allt kreativt tankearbete. På grund av detta kunskapsöverläge blev det därför lättare för kapitalet att kontrollera arbetarna (Gustavsson 2004 s. 198).

Fordismen hamnade under 1970-talet i en kris. Postfordismen, som då växte fram, karaktäriseras av toyotism. Toyotismen innebär att planeringen av produktionen ska stå i direkt relation till efterfrågan på marknaden. Detta står i kontrast till fordismens standardiserade massproduktion (Hardt – Negri 2003 s. 246). I och med motståndet runt om i världen under 1960- och 1970- talen genomgick fordismen en kris. Det fanns alltså krav på att arbetet skulle omstruktureras och kapitalet var tvunget att återigen genomföra en förnyelse för att kunna fortsätta sin maktutövning (Hardt – Negri 2003 s. 235). Postfordismen kännetecknas bland annat av att fasta arbetstider i hög grad har ersatts med ”flexibel arbetstid”. Jobbet ska idag vara mer än en inkomstkälla – det ska ses som en utmaning, en kultur och en själ. Gränserna mellan arbete och fritid har därmed suddats ut och denna förnyade arbetsmodell har enligt författarna därför inte inneburit någon befrielse, utan endast en omstrukturering av kapitalets maktutövning (Gustavsson 2004 s. 216-217).

3.3 Från modernism till postmodernism

Modernismen är enligt författarna liktydig med industrialismen. Postmodernismen som är det epokskifte som vi nu upplever innebär informationalismen av produktionen. Övergången från modernism till postmodernism är därmed liknande övergången från fordism till postfordism. Modernismen och postmodernismen växte på samma sätt som fordismen och postfordismen fram som kapitalets svar på arbetskraftens motstånd. Under efterkrigsåren började övergången till postmodernismen. Det bildades ett nytt slags civilt samhälle, där olika grupper, som kvinnorörelsen och fredsörelsen, protesterade mot modernismens inrutning av livet i olika roller.

Ett exempel på kopplingen mellan det globala kapitalet och postmodernismen är den nya marknadsföringsstrategin som företag har. Man säljer inte längre bara en vara utan en hel livsstil. Marknadsföringen går ut på att rikta sig till eller till och med skapa nya målgrupper. Kapitalet drar nytta av identitetsskapandet bland olika grupper i samhället. Kapitalet har alltså underordnat sig denna kreativa verksamhet av identitetsskapande och skapar och formar på detta sätt det sociala livet (Gustavsson 2004 s. 219-220).

3.4 Från disciplin till kontrollsamhälle

Hardt och Negri sätter utvecklingen från fordism till postfordism i relation till övergången från disciplin till kontrollsamhälle (Gustavsson 2004 s. 217). Det disciplinära samhället producerade och reglerade sedvänjor, vanor och produktionsmetoder genom disciplinära institutioner som till exempel fängelset, fabriken och universitetet (Hardt – Negri 2003 s. 34). Disciplinen är en ”teknik för att bringa ordning i den mänskliga mångfalden”. Genom maktens olika institutioner säkras disciplinen av en ständig övervakning över den inspärrade, fabriksarbetaren och studenten (Gustavsson 2004 s. 188). I kontrollsamhället faller institutionernas väggar. Klas Gustavsson förklarar skillnaden mellan disciplin- och kontrollsamhället: ”Fängelsestraffet har, åtminstone för mindre brott, kunnat ersättas med elektroniska fotbojor. Fången [...] hålls frihetsberövad i det egna hemmet” (Gustavsson 2004 s. 191). Makten integreras alltså alltmer i subjektens inre, genom skapandet av till exempel olika värderingar och livsstilar. I och med denna biomakt innefattar makten nu produktionen och reproduktionen av liv.

3.5 Från formell till reell underordning

Distinktionen mellan arbetets formella och reella underordning under kapitalet tar Hardt och Negri från Marxs beskrivning av kapitalets strävan efter att tillägna sig mervärde. Kapitalet utvinna mervärde ur produktionen genom att arbetarna hela tiden producerar till ett högre värde än värdet av deras egna löner, med andra ord utför arbetarna ett merarbete. För att kunna utvinna detta mervärde måste kapitalet underordna sig det mänskliga arbetet. Här kommer distinktionen mellan formell och reell underordning in. Om en hantverkare anställs av en kapitalist blir han dennes lönearbetare. Arbetsprocessen fortgår som innan men skillnaden blir att arbetaren blir underordnad kapitalet. Detta är vad Marx menar med formell underordning. Om arbetsprocessen däremot helt ändras och arbetet styckas upp för att kapitalet vill utvinna ännu mer mervärde blir arbetet reellt underordnat under kapitalet (Gustavsson 2004 s. 201).

Skiftet från fordism till postfordism innebar inte en befrielse från kapitalets överordnad. Arbetet är fortfarande reellt underordnat kapitalet. I Marxs teorier utgick kapitalets värdeförmeringsprocess (utvinning av mervärde) från arbetarens arbetsdag. Det fanns efter arbetsdagens slut en utsida som inte kontrollerades av kapitalet. Eftersom gränsen mellan arbete och fritid nu har suddats ut har kapitalets värdeförmeringsprocess nu spridit sig utanför den traditionella fabriken och kontrollerar nu hela samhället (Gustavsson 2004 s. 202-203).

3.6 Arbetskraftens organisering - det globala proletariatet

Författarna menar på att dagens generella villkor för arbetskraftens arbetsförhållanden är präglade av den så kallade immateriella arbetskraften. Det vill säga att kunna kommunicera, vara delaktig i olika sociala nätverk, vara flexibel och tillgänglig är de nya arbetsvillkoren som även sätter sin prägel på andra yrkessektorer och samhället i stort. Den immateriella arbetskraften skapar som sagt inte bara materiella varor utan även relationer och det sociala livet i sin helhet. De hävdar i enlighet med Marx att för varje tidsperiod i historien finns en dominerande sektor som sätter prägel på de övriga sektorerna i samhället. Marx ansåg att industrikapitalismen stod i centrum under en tid då de flesta var sysselsatta inom jordbruket (Fleisher 2002).

Deras arbetsförhållanden, arbetstider och löneutvecklingen spred sig till andra delar av samhället och blev tongivande för arbetskraftens krav på förbättrade arbetsvillkor. Författarna anser att dagens hegemoni av arbetskraft som sätter dagordningen för de andra sektorerna utgörs av den bioproduktiva arbetskraften. De anser vidare att skiftet från formell till reell underordning och imperiets entré innebär att den immateriella produktionen är mer betydelsefull än den materiella. (Hardt – Negri 2004a s.107-109).

Marx värdemässiga definition av arbetskraft som skapare av värden genom sin produktion då de även producerade sina subjekt, det vill säga arbetsvärdeteorin är inte längre relevant ur den aspekten att arbetskraften skapar värdet av varan, implicit subjekten på egen hand. Tidigare var arbetstiden ett medel för att kunna mäta det objektiva och subjektiva värdet på varan som producerades. Dagens situation är snarare sådan att arbetskraften skapar värdet genom kommunikation och samarbete med varandra oberoende kapitalet (Samuelsson 2002). Författarna ser på kapitalet som strävande efter att underlägga sig detta värde, vilket produceras utanför dess sfärer. Den här utvecklingen styrker de genom att distinktionen mellan arbetstid och fritid har blivit allt mer rörlig liksom att arbetstider blivit mer flexibla. I dagens kontrollsamhälle har makt blivit en integrerad del i alla aspekter av samhället eftersom människans subjektivitet har blivit central för produktionen och konsumtionen. Den biopolitiska produktionen, produktionen av det mänskliga livet har lett till att makt blivit en integrerad del av det sociala livet (Samuelsson 2002). Kommunismen har således blivit ständigt närvarande eftersom arbetarna på egen hand kan producera värdeskapande aktiviteter och sociala relationer. Produktionen sker överallt och värdet av produktionen är inte längre relevant att koppla till vare sig tid eller plats (Samuelsson 2002). Imperiet försöker dock ständigt att kollektivt exploatera arbetskraftens produktion. Kapitalet vill till sin karaktär kunna begränsa arbetskraften till en enhet för att kontrollera och begränsa dess politiska styrka och inflytande i samhället (Hardt – Negri 2004a s. 101).

4 Motstånd

4.1 Magna Carta- recept

Enligt Antonio Negri är det ren idioti att tala om anti-globalisering, eftersom det helt enkelt inte finns något alternativ utanför imperiet längre. Även globaliseringen är en oåterkallelig process. Författarna menar dock att konstruktionen av imperiet är god ”i-sig, men inte *för-sig*”. Precis som Marx ansåg att kapitalismen var bättre än det föregående system så hävdar författarna att imperiet är bättre än imperialism. Det grundar sig i förståelsen att det nya systemet inbjuder till fler befrielsemöjligheter för proletariatet (Fleisher 2002).

But, in general, the protective system of our day is conservative, while the free trade system is destructive. It breaks up old nationalities and pushes the antagonism of the proletariat and the bourgeoisie to the extreme point. In a word, the free trade system hastens the social revolution. It is in this revolutionary sense alone, gentlemen, that I vote in favour of free trade

– Karl Marx

Imperiet är alltså bättre än de samhälls- och produktionsformer som föregick det (Hardt – Negri 2004a s. 51).

Om man ska motverka imperiet så måste man arbeta inom det genom att sätta dess egna hierarkier ur spel genom att skapa nya och oväntade allianser. Sådana allianser kan bygga på skapandet av ett universellt medborgarskap och garanterad inkomst för alla – rättigheter som skulle vara oberoende av nationalstaten. Andra, mer konkreta, oväntade allianser kan man hitta i globaliseringsrörelsen där grupper från olika sociala sammanhang¹ kommer tillsammans för att demonstrera mot en gemensam sak.

Författarna menar på att den demokratiska utvecklingen måste komma nedifrån. Sedan förutsättningarna för demokrati har förändrats i och med globaliseringen så anser de att nya former måste skapas för att kunna uttrycka folkviljan. Det resonemanget kan förklaras av att den homogenitet som den representativa demokratin krävde inom nationalstaten inte längre är möjlig att uppnå bland den globala befolkningen (Wennerhag 2005). Författarna efterlyser nya demokratiska former för att mängden ska kunna komma till tals då endast mängden kan representera den globala folkviljan (Hardt – Negri 2004a s. 255). Det krävs demokratiska innovationer precis som på 1800-talet då politiker sökte efter former för att kunna återintroducera demokratin, från antikens torgomröstningar, till att representera hela befolkningar. De befintliga demokratiska institutionerna är för bristfälliga på den globala arenan för att kunna representera den globala befolkningen. (Wennerhag 2005).

¹ Till skillnad från många andra vänsterteoretiker ser Hardt och Negri globaliseringsprocessen i viss mån som något progressivt då den innebär ett överskridande av gamla suveränitetsformer och ett nytt sätt att skapa gemenskap (Negri 2001 s. 60).

Sedan det råder oklarheter mellan den globala aristokratin (FN, nationalstater) och den unilaterala regimen (USA) om den globala maktbalansen så finns möjligheter för mängden att bli ett påtryckande politiskt verktyg. Magna Carta använder de som begrepp eftersom monarken på 1200-talet i England var tvungen att söka stöd hos aristokratin för att kunna finansiera sina krigsutgifter. Författarna anser att USA:s starka unilaterala position inte längre är hållbar utan ett mer intensifierat samarbete med aristokratin. Författarna exemplifierar den utvecklingen med att USA inte kan finansiera sina krigsutgifter, behålla en fredlig ordning eller skapa förutsättningarna för en konstruktiv ekonomisk produktion (Hardt – Negri 2004b).

Författarna anser att fred och säkerhet är viktiga eftersträvansfulla mål i ett nytt Magna Carta. Ett led i den utvecklingen är att förhindra den unilaterala krigsföringen och dagens situation av ett permanent globalt krigstillstånd. Vidare anser de att lika betydelsefullt är att lyckas åtnjuta den globala produktionspotentialen och utveckla de globala produktionskrafterna. Författarna anser att det kan åstadkommas genom att tredje världens skuldavskrivningar realiserar. De anser att en annan viktig prioritet är att påverka privatiseringsprocessen och på så vis att kunna skapa gemensam tillgång till de oundgängliga produktiva resurserna såsom jord, utsäde, information och kunskap. Genom att resurser blir gemensamma förbättras förutsättningarna till att förnya och expandera produktionspotentialen (Hardt – Negri 2004b).

5 Den globala rättviserörelsen

5.1 Genua-undersökningen

I samband med Genua Social Forum i juli 2001 gjordes en undersökning av ett flertal sociala rörelseforskare, bland andra Donatella della Porta. Den globala rättviserörelsen består av en mängd olika individer och grupper med olika agenda och mål, men de lyckas ändå förenas under en och samma paroll under de massdemonstrationer och sociala forum vi har sett under de senaste åren. Undersökningen syftade till att utreda hur detta är möjligt².

Genua-undersökningen visar på att den globala rättviserörelsen är heterogen utifrån många aspekter bland annat åldersmässigt och politiskt engagemang (Lindgren – Wennerhag 2004 s. 120). Trots att det finns skillnader mellan individerna i rörelsen i graden av aktivism, politisk tillhörighet och sättet man vill arbeta politiskt finns det även saker som binder samman de aktiva. Enligt Genua-undersökningen är det den globaliserade ekonomin och de problem inom områden som demokrati och sociala förhållanden som är den punkt där individernas olika utgångspunkter sammanfaller. Undersökningen visar även på att aktivister generellt sätt inte är emot globaliseringen i sig, utan bara den globaliserade ekonomins avigsidor med försämrade demokrati och allt större sociala och ekonomiska klyftor som globaliseringen ofta har medfört (Lindgren – Wennerhag 2004 s. 117).

della Porta med flera tar även upp den nya kommunikationsteknikens betydelse. Genom undersökningen drar de slutsatsen att denna teknik (med Internet, e-post med mera) inte bara har förenklats kommunikationen mellan grupper i rörelsen utan har även förändrat deras världsbild. Internet har inget centrum, utan är uppbyggt av utspridda nätverk. På samma sätt organiserar sig den globala rättviserörelsen och "[...] den egna aktivismen och demokratin i stort [uppfattas] som något som främjas av decentraliserade, icke-hierarkiska och öppna maktstrukturer" (Lindgren – Wennerhag 2004 s. 123).

5.2 Vad är nytt med dagens globala rättviserörelse?

Man kan fråga sig om den globala rättviserörelsens uttrycksform med gränsöverskridande protester egentligen är något nytt. Rörelseforskarna Donatella della Porta och Sidney Tarrow anser att en av de största förändringarna är att inter- och övernationella institutioner genom globaliseringen har fått allt mer makt under de

² Undersökningen utfördes som en enkätundersökning i samband med G8 mötet i Genua juli 2001 och kompletterades med data från det europeiska sociala forumet i Florens i november 2002.

senaste åren. Under större delen av 1900-talet var politiken belägen i nationalstaterna och det politiska deltagandet var knutet till det nationella medborgarskapet. Idag är inte makten begränsad till dessa territoriella områden, utan är även utspridd hos olika nivåer i det globala samhället. Eftersom den politiska arenan har förändrats måste även motståndet förändras för att kunna fortsätta påverka makten. Man måste idag vända kritik och protester mot andra beslutsnivåer. En annan förändring är att den nya tekniken har underlättat för rörelserna att skapa kontakter och sprida sitt budskap (Wennerhag ännu ej publicerad).

5.3 Teorier om sociala rörelser

Innebörden av begreppet ”social rörelse” har kommit att färgas av olika samhällsförändringar och rörelseförändringar. För sociologen och ekonomen Werner Sombart (1863-1941) handlade det om den sociala rörelsen, i bestämd form singular. Rörelsen var en viss klass och konflikten var mellan arbete och kapital. Sombarts teori beskrev arbetarrörelsen och 1800-talets produktionsordning. Alain Touraine såg istället i 1960-talets pluralistiska rörelseaktivism den gamla rörelsens nedgång till förmån för ”nya sociala rörelser”. Han ansåg att kampen inte längre var mellan arbete och kapital utan istället mellan eliter och nya sociala rörelser. Kampen handlade nu om makten över kunskap och teknologi och om symboler och identiteter (Wennerhag 2003 s.28). Men teoribildningar av detta slag med begrepp som ”gamla” och ”nya rörelser” kommer till korta när man ska beskriva den gränsöverskridande globala rörelsen vi ser på framväxt idag. I dagens rörelse står representanter från ”gamla” och ”nya rörelser” bredvid varandra i demonstrationstågen. Här tar Wennerhag in Hardt och Negri i diskussionen och deras sätt att se på motstånd. Han betonar att Hardt och Negris teorier inte är teorier om sociala rörelser, men att man kan hitta intressanta aspekter inom detta område i deras arbete. Skillnaden mellan Touraine och Hardt och Negri är att de senare anser att motståndet tvingar fram förändringar i produktionen och inte tvärtom som Touraines teori antyder. Hardt och Negri anser att motstånd, likväl oartikulerat och vardagligt som mer artikulerade motståndsformer som rörelseaktivism tvingar suveräniteten att ändra form. Enligt Hardt och Negris drivs mängden av viljan till ett fritt och skapande arbete. Författarna anser att framväxten av rörelser är ett uttryck för denna vilja (Wennerhag 2003 s. 30). Skillnaden mellan Hardt och Negri och Sombart är synen på vem som utgör rörelsen. Sombart ansåg att arbetarrörelsen organiserade sig som ett homogent och enhetligt subjekt, medan Hardt och Negri fokuserar på motstånd i form av mängden, det vill säga att motståndet utgörs av en väldigt heterogen sammansättning av människor.

6 Organisationer

6.1 Globalisering underifrån: "Vi tror inte på staten och parlamentet som en fruktbar arena för klasskamp"

Globalisering underifrån är en av de växande utomparlamentariska rörelserna i Sverige som är engagerade inom den globala rörelsen för rättvisa. De anser sig vara en utomparlamentarisk organisation på vänsterkanten. De arbetar med informationsspridning och aktioner som medel för att kunna skapa opinion och på så vis förändra samhället genom att göra individer mer medvetna om globaliseringen (Globalisering 2002). Globalisering Underifrån var bland annat aktiva i demonstrationerna i Göteborg 2001 för att demonstrera sina missnöjen med den rådande globala ordningen. Per Anders Svärd är aktiv i Globalisering Underifrån och vid demonstrationen i Göteborg uttalade han sig i en intervju i aktuellt, SVT, om att vad som förenar de nya aktivistgrupperna är en liknande medvetenhet om vilka effekter dagens ekonomiska system ger upphov till i global skala. Vidare anser han att den grundläggande uppfattningen som rörelserna delar handlar om en utsugning av resurssvag arbetskraft, miljöförstöring, centralisering av makt och att kapitalet koncentreras till några få starka enheter på bekostnad av den stora allmänheten (Säpo 2001).

Sammantaget anser rörelsen att den globala kapitalismen måste avskaffas för att kunna uppnå en ekologiskt hållbar och socialt rättvis värld. De eftersträvar att jordens befolkning demokratiskt ska kunna bestämma över världens resurser och företag - en form av global socialism. Rörelsen vill ta avstånd från nationalstaten och protektionism eftersom de anser att dessa företeelser inte är funktionella alternativ till den globala kapitalismen. Rörelsen är inte emot globalisering utan vill snarare bekämpa den kapitalistiska karaktären av globalisering underifrån. Rörelsen vill förena olika sociala rörelser till ett gemensamt politiskt verktyg för att ställa radikala krav på samhällsutvecklingen. (Wijk 2001 s.54-55)

I deras politiska uttalanden är influenserna tydliga från Hardts och Negris böcker då de använder begrepp som myllret, allmänningen och har en liknande syn på världsordningen. I en artikel i nättidningen Yelah beskriver rörelsen vilket synsätt de har på olika politiska frågor, nedanstående stycken presenteras utifrån den artikeln.

6.1.1 Kapitalet och egendom

Globalisering Underifrån anser att allt material som individer har fri tillgång till utan krav på motprestation eller medling tillhör allmänningen. De exemplifierar det resonemanget med luften, vilken är en sådan typ av vara som tillhör allmänningen och som kapitalet fortfarande inte lyckats underlägga sig. Rörelsen vill utvidga allmänningen för att den på så vis ska kunna åtnjutas av alla som en välfärdstillgång. De vill vidare att alla aspekter av det sociala livet ska innefattas i allmänningen.

Praktiskt konkretiserar de den här kampen genom att utmana vad de kallar ”kapitalets inhägnader runt allmänningarna”, denna kamp innebär plankningskampanjer, piratkopiering av information, graffitirörelsen, massjukskrivningar, fackliga kamper för att förkorta arbetstiden och kamper mot att vatten, el och så vidare privatiseras.

6.1.2 Multitude

Den globala befolkningen tillhör idag det globala myllret enligt rörelsen. De anser att myllret är en sammansättning av heterogena och differentierade röster och rörelser. Myllret ser de som en beteckning på att alla är exploaterade och utsatta för den globala kapitalismen och dess styre. Motståndet till den kapitalistiska ordningen ligger hos myllret eftersom den har kapaciteten att skapa nya konstellationer för att tvinga systemet till förändring. Rörelsen anser att de till skillnad från politiker erbjuder en egennyttig kamp mot den kapitalistiska makten i en kollektiv anda. De anser att den kampen utgår direkt från subjektens materiella förhållanden och behov av förändring.

6.1.3 Den globala ordningen – FN

Globalisering Underifrån anser att de styrande makterna ser till att hotfulla samhällen kontrolleras med polisiärt våld eftersom de hotar världsmarknadens pax aeterna. Rörelsen anser att den globala världsordningen befinner sig i en postmodern kris då kapitalismen inte längre har en rumslig utsida och det råder konstant undantagstillstånd. FN:s makt oklar eftersom den är underordnad olika världsliga händelser och förändringar i maktdynamiker och de juridiska interventionerna leder hela tiden till nya kriser och undantag.

6.1.4 Globala rättviserörelser

Rörelsen menar att globala sociala rörelser kommer att utgöra folkrösten i framtidens samhällen. Stora demonstrationer leder på den globala nivån till att rörelsen upptäcker andra sociala rörelser och genom att lära känna andra rörelser ändras uppfattningen om den egna och omvänt och på så vis påverkas subjektens olika binära positioner.

Precis som zapatisterna vill rörelsen inte tvinga på sin ideologi på andra individer och grupper. Däremot anser de att vänstern måste förbättra sin förmåga att kommunicera med andra politiska grupper och bli medveten om vilka behov myllret har. De efterlyser behovet av en medvetenhet om att den globala situationen har förändrats i takt med att de ekonomiska förutsättningarna för kapitalismens ackumulation har differentierats. Rörelsen anser att omstruktureringen av världsekonomin orsakar en utbredd fattigdom. I hänseende av organisering anser de att rörelser i större utsträckning bör utnyttja de gemensamma resurserna såsom resor och snabba kommunikationer för att kunna agera som en enhet.

6.1.5 Nationalstaten

De anser att nationalstaten har förlorat sin suveränitet till förmån för starkare globala krafter och att nationalstaten tidigare var ett forum för klasskamp och motstånd. Det kan styrkas av att industriarbetare under fordismen framgångsrikt drev igenom förkortade arbetsdagar och reformer för välfärden genom staten. Rörelsen anser att stater i dagsläget mer fungerar som administrativa enheter, vilka har till syfte att disciplinera myllret som arbetskraft och sänka priset på arbete. Vidare anser de att stater agerar i den nyliberala andan för att förhindra att kapitalet flyr, att börskurserna sjunker och statens ekonomi strandar. De anser att den globala kapitalismen leder till en form av utpressning på staten.

Exploateringen sker ständigt eftersom kapitalismen har ett geopolitiskt herravälde. Kapitalets expansion sker genom inhägnaden av allmänningar såsom privatiseringar av kommunikation och dominansen utgörs av ett intrikat nätverk av organisationer som WTO, IMF, EU och Världsbanken, snarare än av imperialistiska länder. Inom detta nätverk har stater en fragmenterad roll eftersom deras suveränitet är försvagad. Utifrån den bakgrunden tror inte längre rörelsen på staten och parlamentet som tillfredsställande arenor för klasskamp.

I kampen för att myllret ska kunna konstituera den globala motmakten måste motsättningen mellan kapitalet och arbete fortfarande vara central. Den sociala konflikten måste kunna åskådliggöras inom de egna arbets- och vardagssituationerna. Det måste finnas en strävan att återta de produktionsmedel som postfordismen kräver i den sociala fabriken, till vilka produktionsmedel som känslor, kroppar och sinnen hör (Globalisering 2002).

6.2 De vita overallerna: ”Ut ur gettot, in i myllret - den nya italienska autonoma rörelsen”

De vita overallerna eller så kallade de olydigas kamp tillhör den italienska autonoma rörelsen och utgör en del av den globala rättviserörelsen (Keir 2002). Rörelsen har ansetts ha givit det starkaste intrycket av de radikala rörelserna i Europa (Hardt- Negri 2004a s.264). Globalisering underifrån betraktas ha ett nära samarbete med de vita overallerna och Ya Basta (Säpo 2001). Det som förenar dem är att de utgör grupper av den utomparlamentariska vänstern och att de innehar en liknande syn på globalisering och former för motstånd.

Vita Overallerna är ytterligare intressanta att studera därför att Hardt och Negri anser att rörelsen ur många aspekter personifierar hur multitudine kan organisera sig: ”the general crisis of democratic representation in global society: the multitude managed to express what their representatives could not”(Hardt – Negri 2004a s.264). Författarna har uppmärksammat att de vita overallerna har lyckats skapa en *ny plattform* för den dominerande arbetskraften, d v s den immateriella arbetskraften, vilken som sagt har kommit att prägla andra produktionsformer för arbete. Vidare anser de att rörelsen har lyckats åstadkomma den nya plattformen genom sin

nätverksorganisation, sin rumsliga mobilitet och temporära flexibilitet, vilket givit dem redskapen att organisera sig som en reell politisk motkraft till den globaliserade maktbalansen.(Hardt – Negri 2004a s.267)

I Italien har det sedan 1970-talet funnits flera radikala falanger av vänsterrörelsen och den miljön av alternativa sociala röster har även kunnat stimulera dagens autonoma rörelser (Negri – Hardt 2004a s.264-65). Under 1970-talet organiserades alternativa grupperingar i så kallade sociala center, vilka sedan dess har funnits kvar i den autonoma miljön (Keir 2002). De vita overallerna blev först offentliga i Rom i mitten av 1990-talet. Vid en tid då de traditionella vänsterpartierna var marginaliserade i den parlamentariska miljön (Hardt – Negri 2004a s.265). När rörelsen gjorde entré i det offentliga rummet ville den inte explicit sammansättas med andra politiska grupper eller rörelser. De ansåg sig inte eftersträva politisk makt utan samhällslig förändring. Rörelsen ville uppfattas som en symbol för osynlighet och olydnad (Wijk 2001 s. 64-65). Osynlighetens vita färg skulle representera att de var arbetare utan några fasta kontrakt eller säkerheter och att det inte fanns en bas för identifikation (Hardt – Negri 2004a s.265). Organisationsmässigt har rörelsen blivit influerad av zapatisterna i och med deras horisontella maktstruktur, öppenhet och avsaknad av ideologi. De vita dräkterna har även ämnat symbolisera hur de styrande informations- och tjänstesektorena har förändrat samhället. Eftersom produktionen har börjat ske utanför fabrikerna har det traditionella ”blåoverallsarbetet” kommit till ända. Rörelsen har velat att de vita dräkterna skulle visa på hur produktionen av subjekt istället har kommit att grunda sig på kommunikativt och intellektuellt arbete. Konceptet av biopolitik har varit central i och med deras synsätt på att kroppens subjekt och objekt är ett medel i den politiska kampen (Wijk 2001 s.66). De vita overallerna har ansett att den politiska kampen måste föras på en global nivå för att åstadkomma reella förändringar. Rörelsen har ansett att nationalstatens roll har förändrats. Därmed har de betraktat politisk verksamhet som betydelsefull, inte minst på europeiskt plan i strävandet efter universella medborgarrättigheter, direkt demokrati och ett öppet europeiskt medborgarskap (Wijk 2001 s.66-67). De vita overallerna har även kunnat identifiera sig med zapatiströrelsen ur den aspekten att även de ansett sig vara exploaterade av den globala kapitalismen. Framför allt har de velat bedriva aktioner mot hur nyliberalismen har försvagat arbetskraften på den globala marknaden genom att kapitalet ständigt rör sig mobilt och flexibelt. Rörelsen har varit aktiva vid varje internationellt summit möte i Europa, vid Nice, Prag och Göteborg (Hardt – Negri 2004a s.266-267). Efter att en medlem omkom vid G8 mötet i Genua, 2001, har rörelsen ändrat sin profil bland rättviserörelserna (Keir 2002). Här nedan presenteras en intervju som en engelsk aktivist, Keir inom den globala rättviserörelsen har gjort med Hobo, italiensk aktivist, i nättidningen socialism.nu.

Hobo, aktivist inom den italienska autonoma rörelsen anser att det finns ett kontinuerligt utbyte av idéer och åsikter mellan Negri och Hardt och rörelsen. Exempelvis så uppstod försöken med de vita overallerna efter att Negri och Maurizio Lazzarato bedrivit en undersökning om immateriellt arbete. Hobo anser att de koncepten som utarbetades hjälpte de vita overallerna att undersöka och förstå hur samhället håller på att förändras. Effekten blev att rörelsen började kämpa för att kunna utvidga rättigheterna till ickearbetare och luckra upp den politiska sfären till att även innefatta den sociala. Negris användande av ursprungligen Foucaults teorier om

biopolitik har inneburit att kroppen och livet har blivit centrala för rörelsens dialektik. Hobo anser att det inte finns någon tydlig dogma som rörelsen slaviskt efterföljer. Snarare ter sig utvecklingen på så vis att rörelsen ständigt försöker finna nya uttryckssätt och medel och teorier som verifierar dem. Det har uppstått ett dualistiskt förhållande mellan de intellektuella och pragmatikerna.

Koncept som multitudine har varit betydelsefullt för rörelsen i överbryggandet av ”den gamla utomparlamentariska vänstergruppens sekterism” och i styrningen mot en nätverksorganisering. Hobo anser att teorierna kring multitudine idag förmodligen är de enda som kan förmedla möjliga vägar för motstånd. De vita overallerna har sedan demonstrationerna i Genua, 2001 utvecklats till att bli en del av myllret enligt Hobo. Det har skett ett namnbyte till de olydigas kamp men framför allt har de utvidgats till att omfatta alla grupperingar som gör motstånd mot nyliberalismen. I Genua var otaliga gräsrotsorganisationer, religiösa liksom politiska, på plats och demonstrerade sitt missnöje med samhällsutvecklingen. Hobo anser att den breda sammankomsten markerade ett avtramp till en omspannande massrörelse. Myndigheter och polisen kan inte längre se på rörelsen som ett separat missnöje och ”fösa in några i ett getto”. De globaliserade rättviserörelserna har enligt Hobo börjat beröra bredare åsiktsströmningar i samhället (Keir 2002).

6.3 Zapatisterna

Zapatisterna i Mexiko började sitt uppror nyårsnatten till 1994, samma natt som NAFTA-avtalet trädde i kraft (Gustavsson 2004 s. 236). Två år senare, 1996, sammankallade Zapatistgerillan ett ”intergalaktiskt möte” mot nyliberalismen i Mexico. Detta möte brukar omnämnas som en av föregångarna till de sociala forum som vi ser idag (Lindgren – Wennerhag 2004 s. 118). Upproret 1994 var en plötslig och blodig resning i delstaten Chiapas i södra Mexiko. Gerillan intog fem byar och städer och cirka 150 människor dog, bland dem många zapatister. Upproret förklarades vara en produkt av 500 års kamp för indianbefolkningens rättigheter och zapatisterna krävde ekonomiska och sociala reformer (Gustafsson 2002). Spänningarna mellan zapatisterna och den mexikanska militären har varit växlat i graderna under åren. Zapatisterna säger sig idag att vara inriktade på fredliga lösningar på konflikten (Zapatistledare 2006).

6.3.1 Zapatisternas världsbild

Zapatisterna anser att kapitalismen växer sig starkare i dagens värld, att den exploaterar människor och utvinner mervärde genom att inte betala ut löner som motsvarar arbetarnas arbete. Kapitalet gör allting till handelsvaror; människor, natur och kultur. I och med världsmarknaden är inte kapitalet nöjt med att bara exploatera arbetarna i sitt eget land utan försöker nu dominera allting i hela världen. Kapitalet har ekonomiska, politiska, militära och kulturella planer för att underordna sig världens

befolkning. Dessa planers syfte är att kapitalet ska kunna dominera alla människor. Planerna trycker ner och separerar folk som gör uppror, så att idéer om motstånd inte kan föras vidare. Kapitalet infiltrerar hela världen, inte bara med sina företag utan även med sina idéer; sin kapitalistiska kultur som kretsar kring handelsvaror och marknader. De grupper och individer som kapitalet inte har någon nytta av, såsom de som inte producerar moderna handelsvaror eller de som gör motstånd, förstörs eller ändras av kapitalet. Det är av denna anledning som ursprungsbefolkningar är i vägen för kapitalet. De länder som kapitalet erövrar med den nyliberala globaliseringen förstörs och görs om av kapitalet för att passa och främja kapitalismen (Sixth 2005).

Men det är inte så lätt för kapitalet, för där människor blir utnyttjade kommer det finnas någon som gör uppror. Detta sker inte bara i *ett* land utan precis som det finns en nyliberal globalisation, finns det även en globalisation av motståndet. Motståndet kommer inte bara från arbetarna, utan även från andra grupper i samhället som känner sig förtryckta, föraktade och förföljda, som kvinnor, homosexuella och ungdomar. Zapatisterna anser att den politik som förs i Mexiko idag inte har något syfte eftersom politikerna inte tar hänsyn till vad folket vill och inte tar kontakt med dem förutom under valtider, då de behöver folkets stöd (Sixth 2005). Subcomandante Marcos, Zapatisternas ledare, skriver istället om ett nytt sätt att göra revolution; genom deltagande och kollektiv handling. Han menar att alla grader av deltagande är viktigt och att alla rörelser är viktiga (Gustavsson 2004 s. 235).

Även fast zapatisternas kamp grundar sig i kampen för Mexikos ursprungsbefolkning, så anser de sig också vara en del av en större kamp, som följande citat antyder:

Marcos är en människa vilken som helst i den här världen. Marcos är alla förtryckta minoriteter när de gör motstånd, exploderar och säger : 'Ya Basta!' Alla förtryckta när de söker ett ord, sitt ord, det som ge tillbaka majoriteten åt de evigt fragmenterade, vi. Allt som besvärar makten och de globala samvetena, det är Marcos (Gustavsson 2004 s. 235).

7 Analys

En del av syftet med vår uppsats har varit att undersöka Hardt och Negris teorier som av många har ansetts som nyskapande och viktiga för att kunna förstå och analysera den världsordning som vi lever under idag. Vi inser att deras teorier har byggt vidare på många föregående teoretikers arbete, såsom Marx, Spinoza och Foucault. Vi har dock medvetet valt att inte lägga tonvikten på att reda ut vilka delar av deras teorier som härstammar från vem och var. Man kan då fråga sig vad som är nytt i deras teorier och varför de har skapat så stor debatt. Hardt och Negris syfte med böckerna var att skapa en ny teori som kunde förklara vår värld som den ser ut idag. Eftersom världen ser helt annorlunda ut idag än under modernismen, fordismen och imperialismen behövs det också nya teorier och begrepp för att förklara den. Författarna menar till exempel att nationalstatens suveräna roll har minskat och det är därför förlegat att använda teorier som bygger på denna inaktuella syn på världens uppbyggnad och människors möjlighet till motstånd. Imperiet och Multitude är redskap för mängden för att kunna omdefiniera sin världsuppfattning och se den riktiga fienden för att kunna göra motstånd på ett sätt som är effektivt och motverka det nya förtrycket.

Den andra delen av syftet med uppsatsen var att undersöka huruvida man kan se Hardt och Negris resonemang om denna nya världsordning påminner om den bild som den globala rättviserörelsen presenterar. Vi har så att säga ”tagit tempen” på åsiktsströmningarna inom den globala rättviserörelsen. Den här undersökningen skulle kunna ha gjorts på många olika sätt. En möjlighet hade kunnat vara att lägga mer fokus på globala rättvisorganisationer. Vårt syfte har dock varit att framförallt kunna stämna av vilka åsiktsströmningar som kan återfinnas i både Hardt och Negris böcker och de undersökta organisationernas plattformar. Vad som har varit komplicerat i vår undersökning har varit att dessa organisationer trots allt består av heterogena individer och är uppbyggda med platta hierarkier. Det finns därför inte några enhetliga program att utgå från som representerar rörelsen som helhet. Det går inte i dessa organisationer att ha en fast stadga eftersom själva styrkan ligger i att kunna förändra sig under tiden för att kunna organisera sig på ett så effektivt sätt som möjligt. Organisationer och individer inom den globala rörelsen influerar och påverkar varandra i och med sin nätverkskaraktär. Precis som Hardt och Negri anser att imperiet inte är en statisk form utan hela tiden utvecklas och förändras, så ändras även den globala rättviserörelsens karaktär på samma sätt.

För att kunna förstå Hardt och Negris resonemang måste man ha i åtanke att de beskriver sin samtid. Detta kan försvåra möjligheten att se vilken bredd teorierna faktiskt får i verkligheten eftersom de beskriver en process som de även själva är delaktiga av och då är det svårt att uppskatta till vilken grad deras teorier stämmer överrens med verkligheten. Magnus Wennerhag jämförde detta i vår intervju med honom med Marx. Marx beskrev sin samtid, samtidigt som han både influerade den och influerades av den. De parallellerna kan man tydligt knyta till det dualistiska

förhållandet mellan Hardt och Negri och organisationerna inom den globala rättviserörelsen. I böckerna finns explicita referenser till Zapatisterna och till de "Vita overallerna" eftersom författarna anser att dessa rörelser visar på hur mängden kan organisera sitt motstånd mot imperiet. Likaså kan man se influenser hos både "Globalisering underifrån" och de "Vita overallerna" till Hardt och Negris teorier. Inte minst kan man se det i deras begreppsanvändning, där "Vita overallerna" använder sig av begrepp som mängden och bioproduktivitet och "Globalisering underifrån" använder sig av myllret och imperiet. Man kan också se detta dualistiska förhållande i och med att Hardt och Negri har deltagit vid sociala forum runt om i världen och deltagit i debatter.

Vår slutsats, enkelt uttryckt, är att den globala rättviserörelsens idéer påminner om Hardt och Negris teorier. Delar av rörelsen har tydligt blivit influerade, men framför allt har rörelsen och de intellektuella influerat varandra och det kan förklaras utifrån att globaliseringen är en pågående process som påverkar både de intellektuella och de aktiva.

Både Hardt och Negri och den globala rättviserörelsen anser att nationalstaten är försvagad som en följd av att globaliseringen har blivit mer omfattande. Synsättet att nationalstaten är försvagad är grundläggande för att kunna förstå varför de anser att man måste organisera sig underifrån för att kunna åstadkomma reella förändringar. Med "underifrån" anspelar de på att mängden måste verka utanför nationalstatens traditionella domäner. De institutioner som idag har makten att påverka människors liv är på en mycket högre nivå än nationalstaten. Nationalstaten har idag inte någon makt att åstadkomma förändringar och påverka samhällsutvecklingen då deras suveränitet kringskärs av övernationella institutioner som kan underminera deras politiska verktyg. Rörelsen menar även att det är underifrån som individer kan organisera sig eftersom man då inte behöver ta hänsyn till de övernationella organisationerna. Man organiserar sig idag på ett sätt som sker utanför typiska, traditionella arenor för motstånd, som till exempel fackföreningar. Detta kan förklara varför Hardt och Negris teorier lämpar sig så bra för och tagits emot så väl av utomparlamentariska rörelser.

Författarna själva anser att deras huvudsakliga syfte med sina böcker är att fånga upp den tendens som leder samhällsutvecklingen. De ämnar inte ge exakta beskrivningar av samhällsordningen, och det är inte heller möjligt eftersom processen hela tiden är igång. Samhällsutvecklingen kan jämföras med cykler, eftersom kapitalet och mängden påverkar varandras utveckling. Kapitalet ändrar form efter motståndet och således måste även motståndet hela tiden ändras.

De befintliga institutionerna som ska representera mängden, representerar i själva verket endast en minoritet, vilket undergräver demokratin som politisk företeelse. Eftersom en majoritet blir utestängd från beslutsfattande förlorar de styrande institutionerna sin legitimitet och utan legitimitet finns det ingen grund för demokrati. Den uppfattningen kan ses som en förklaring till varför den globala rättviserörelsen överhuvudtaget finns och är verksam – inom olika sfärer som den ekonomiska, den kulturella och den politiska, fattas beslut som drabbar den enskilde individen utan hans eller hennes medgivande. Demonstrationer såsom mot WTO skulle förmodligen inte kunna sammanföra en mängd människor med mångfacetterade bakgrunder om det inte hade funnits ett verkligt problem och ett behov av en annan samhällsutveckling och ett

annat globalt styre. Det skulle kunna ses som en förklaring till varför böckerna har fått ett så stort genomslag inom denna rörelse då dessa kan fylla behovet av att kunna förena olika röster till ett gemensamt politiskt verktyg. Hardt och Negri anser att ju fler röster som kan förenas desto svårare är det för kapitalet och imperiet att kontrollera motståndet och att bortse från deras krav. Det är lättare för en nationstat att kontrollera ett mer homogent folk än den globala medborgarskaran. Det synsättet kan sättas i relation till Hardt och Negris syn på att det nuvarande kapitalet använder sig av kontrollformer för att styra subjektivitetsproduktionen genom vilken kapitalet kontrollerar hela det sociala livet. Den globala rättviserörelsens förekomst och frammarsch kan vidare de facto tolkas som indikatorer på att de tendenser som Hardt och Negri försöker förklara i sina teorier faktiskt har en relevans till verkligheten.

En av de grundläggande förutsättningarna för Hardt och Negris teorier är att man behöver skapa ett nytt teoretiskt ramverk eftersom de klassiska begreppen, som är kopplade till nationalstaten, inte längre är användbara. Dessa begrepp omfattar inte längre de viktigaste trenderna i samhället och klarar därför inte att förklara samtiden på ett adekvat sätt. De organisationer som vi har undersökt använder sig av liknande begrepp som Hardt och Negri gör och det kan tolkas som att det finns ett behov och en önskan inom den globala rörelsen att beskriva världen på ett korrekt sätt. Det verkar finnas en uppenbar brist på teorier som behandlar utvecklingen i dagens globala samhälle. Behovet av att söka teorier verkar inte heller ha någon nationell begränsning och därför kan man hitta referenser till Hardt och Negris teorier hos organisationer som har sin bas i olika länder som hos italienska "vita overallerna" och de svenska "Globalisering underifrån".

Magnus Wennerhag utgår i sin undersökning om sociala rörelser att dagens globala rörelser särskiljer sig från tidigare sociala rörelser. Han anser att Negri och Hardt fyller igen ett glapp i rörelseteorier eller i alla fall bidrar med viktiga kompletterande aspekter och idéer för förståelsen av den ständigt utvecklande rörelsen av idag. Den globala rörelsen fungerar som en enhet trots att de grundar sig på så mångfacetterade organisationer och individer. Genom vår undersökning av organisationerna inom den globala rörelsen har vi kommit till slutsatsen att det även är så rörelserna vill vara uppbyggda och att det är däri deras styrka ligger. Subcomandante Marcos säger att han är en människa som vilken annan människa i världen och kämpar inte bara för sitt eget folks rättigheter utan rättigheter för alla de som är förtryckta och förföljda. Precis som Hobo, en av aktivisterna, sade i en av artiklarna så kan denna enhet ha börjat att beröra bredare åsiktsströmningar i samhället.

Det har uppstått ett dualistiskt förhållande mellan de intellektuella och de pragmatiska, där båda tillför delar för att beskriva samhällsutvecklingen och hur man ska organisera motstånd. Hardt och Negris två verk blir därför inte bara en beskrivning av den globala rättviserörelsen utan även en del av det motstånd som de försöker förklara och uppmuntra.

8 Referenser

- Arvidsson, Adam, 2001. "Kapitalismen efter det moderna samhället. En introduktion till Antonio Negri och Michael Hardts Empire". *Fronesis* nr 6-7, s. 24-37.
- Beckman, Ludvig, 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus förlag.
- Fillion, Réal, 2005. "Moving Beyond Biopower: Hardt and Negri's Post-Foucauldian Speculative Philosophy of History *History and Theory, Theme Issue* nr 44, s. 47-72. Wesleyan University.
- Fleisher, Rasmus 2002. "Boken som fått vänsterns blod att koka". *Arbetaren*, www.arbetaren.se/2003/23/radar.html. Hämtat 2005-12-25.
- Globalisering Underifrån: "Vi tror inte på staten som en fruktbar are• Yöüör klasskamp" 2002. <http://www.yelah.net/articles/valet020909>. Hämtat 2005-12-27.
- Grugel, Jean, 2002. *Democratization – a critical introduction*. New York: Palgrave Macmillan.
- Gustafsson, Erik, 2002. *Zapatisterna* http://www.krf.se/fredstjanst/chiapas_zapatistupprpret.asp. Hämtat 2006-01-04.
- Gustavsson, Klas, 2004. *Socialismens liv efter döden*. Stockholm: Atlas.
- Hardt, Michael – Negri, Antonio, 2001. "Kapitalistisk suveränitet – eller att administrera det globala kontrollsamhället". *Fronesis*, nr 6-7, s. 38-59.
- Hardt, Michael – Negri, Antonio, 2003. *Imperiet*. Göteborg/Stockholm: Glänta Produktion och Vertigo förlag.
- Hardt, Michael – Negri, Antonio, 2004a. *Multitude – War and Democracy in the Age of Empire*. New York: The Penguin Press.
- Hardt, Michael – Negri, Antonio, 2004b. *Vi behöver en global Magna Carta* <http://guldfiske.blogspot.com/2004/09/antonio-negri-och-michael-hardt-vi.html>. Hämtat 2005-12-26.
- Jonsson, Stefan, 2004. "Framtidens uppror- folket deserterar". *Dagens nyheter* 2004-12-18 <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1058&a=356823>. Hämtat 2005-12-26.
- Keir, 2002. *Ut ur gettot, in i myllret- den nya italienska autonoma rörelsen* <http://www.socialism.nu/index.php?page=texts§ion=read&id=64>. Hämtat 2005-12-29.
- Lindgren, Johan – Wennerhag, Magnus, 2004. "Sociala rörelser, mångfald och enhet". *Fronesis*, nr 16-17, s. 111-125.
- Negri, Antonio, 2001. "Att tala om anti-globalisering är ren idioti". *Fronesis*, nr 6-7, s. 60-63.
- Negri, Antonio, 2004. *Negri on Negri. Antonio Negri in conversation with Anne Dufourmantelle*. New York: Routledge.
- Pomper, Philip, 2005. "The History and Theory of Empires". *History and Theory, Theme Issue*, nr44, s.1-27. Wesleyan University.

- Samuelsson, Fredrik, 2002. "Hur ska världen förstås? En recension av Empire".
<http://www.riff-raff.se/2/huremp.php>
- Sixth Declaration of the Selva Lacandona, June 2005.
<http://www.eco.utexas.edu/~hmcleave/SixthDeclaration.html> Hämtat 2006-01-02
- Säpo kartlägger vänsteraktivister 2001-09-11. www.svt.se/nyheter. Hämtat 2006-01-06.
- Wennerhag, Magnus, 2003. "Globaliseringsrörelsen – en ny social rörelse eller en klassisk konfliktdimension i nytt sammanhang?". *Sociologisk Forskning* nr 3, s. 27-35.
- Wennerhag Magnus, 2005. "Paradigmskifte". *Arena*, nr 4. www.arenagruppen.se
- Wennerhag, Magnus, ännu ej publicerad. *Mångfald och enhet i den globala rättviserörelsen*.
- Wijk, Erik, 2001. *Goteborgskravallerna*. Stockholm: Manifest Kulturproduktion AB.
- Wikipedia, the free encyclopedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Antonio_Negri Hämtat 2005-11-27
- "Zapatistledare inledde valkampanj" *Sydsvenska Dagbladet*, 2006-01-03.

Intervju:

- Wennerhag, Magnus, intervju. Doktorand vid Sociologiska Institutionen, Lunds Universitet. Forskar inom områden som sociala rörelser, politisk identitet och globalisering. Han är även redaktionssekreterare för tidsskriften *Fronesis* och var en av översättarna till den svenska utgåvan av *Imperiet*. Intervju utförd i Lund, 2005-12-29.